

संकीर्णता त्याग

कोशी प्रदेश नामांकन भएको भन्दै पहिचानको माग राख्दै आएका संगठनले प्रदेश बन्दको आह्वान गरेरपछि भापा लगायतका बजार क्षेत्रहरु प्रभावित भएका छन्। देशमै सबैभन्दा बढी विवाद भइ भर्खर मात्रै नाम पाएको कोशी प्रदेश सारेज हुनुपर्ने माग राख्दै शिलिंग घोषणा गरिए अनुसार पहिचानवादी समूहले बन्द लगायतका आन्दोलनको कार्यक्रम शुरू गरेका हुन्। राजनीतिक दल तथा जातीय संगठनहरुको आह्वानमा भएको बन्दका कारण भापाका बजार केन्द्रीत शिक्षण संस्थाहरु बन्द भए भने आर्थिकरूपले स्पृण मझसकेका उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्र पनि प्रभावित हुन पुगे। आदिवासी जनजातिको पहिचान नै नामेट पारेको आरोप लगाउँदै आएका पहिचानवादी दल तथा जातीय संगठनहरुले एकता गर्दै- छ महिनाभित्र एकता महाधिवेशन गर्ने जनाएका छन्। एकता प्रक्रियामा सहभागी दलहरुले सात बुँदे सहमति गर्दै जातीय पहिचानका आधारमा स्वायत्त राज्य, क्षेत्र, संरक्षित क्षेत्र, सविधानको पुलरेखन लगायतका विषयमा एकताबद्ध भएको जनाएका छन्।

आफ्ना माग पूरा गर्न विभिन्न किसिमले दवाब दिनु प्रजातान्त्रिक प्रणालीकै मान्यता हो। देशमा भएका सबै राजनीतिक परिवर्तन त्यही प्रणाली र मार्ग हुँदै आएका पनि हुन्। त्यसकै सिक्को गरेर सबै दल, समूह, संगठनहरुले आफ्ना माग पूरा गर्न राज्यलाई दवाब दिने गरी आन्दोलनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दैन् र गर्न पाउँछन्। तर, त्यसो गर्दा समाज, क्षेत्र र राष्ट्रलाई कस्तो असर पल्ला त्यसको हेक्का आन्दोलन गर्नेले राज्य पर्दछ। संसारमै सबैभन्दा बढी बिदा र बन्द हुने देशमा कहालिएको हामी कहाँ भइरहेय यस्ताखाले विदा र बन्दले आर्थिक, शैक्षिक लगायतका क्षेत्रमा पारेको प्रभाव र असरलाई यही स्पृण अनियन्त्रित ढंगले छाड्ने हो भने हाम्रा सम्पूर्ण अवयवहरु स्थिर बन्ने निश्चित छ। त्यसले न जातीय पहिचान कायम हुन्दै न समृद्धिको सप्ताना नै पूरा हुन्दै।

पहिलो कुरा त यति सानो भूगोल र जनसंख्या भएको देशमा सधीयता देश र जनताका लागि आवश्यक छैन। दोस्रो जातीय र क्षेत्रीय संकीर्णताले कुनै पनि समूह वा जाति समूलत हुन सक्दैन। अभ नयाँ पुस्ता जाति, वर्ग, क्षेत्रगत संकुचित मानसिकताबाट क्रमशः बाहिरिएको बेला फेरि त्यही गतिमा पुन्याउने खेलते कुनै व्यक्तिलाई लाभ होला, तर समग्रमा प्रत्युत्पादक नै हुन्दै। बन्द गरेर सम्पूर्ण जीवनलाई ठप्प पार्दा करेको अहम् तुष्टि त होला, तर समाज सधै दिपिडत हुन्दै। त्यसले आन्दोलनकारीहरुले पनि आन्दोलनका कार्यक्रम र मानसिकतालाई बदलन जस्ती छ। आन्दोलनका लागि 'भोक हड्ताल' सबैभन्दा उत्तम र प्रभावकारी बिद्रोह हुनसक्छ। चक्रकाजाम बन्द जस्ता कार्यक्रमले बिद्रोह, हिंसा र विधवांश निम्त्याउँछ, जो कसैको पक्षमा हुँदैन।

तीर्थराज खरल

युवा भनेको उदाउँदा सूर्य हुन्। युवा सबै युवा सोचका हुँदैन। युवा भनेको शारीरिक उमेर मात्र होइन, यो मानसिकता, सोच, दृष्टिकोण, कार्यसम्पादन, कार्यकुशलता र क्रियाशीलता पनि हो। सँगगाँडे र नेपालभन्दा पनि पछि आयुष्मानिकरणमा प्रवेश गरेका चीन, भारत, दक्षिण कोरिया, सिङ्गापुर लगायतका मुलुकभन्दा नेपाल पछि पर्नुका अनेकन कारण मध्ये समाज बदल्ने साधन राजनीतिक सकारात्मक रूपमा बदलिन नसकेको कारणले हो। संसारका सबै परिवर्तनमा युवा वर्गको दूनो योगदान छ। मुलुकमा आर्थिक परिवर्तनका मुख्य संचावक हुन सक्ने युवाहरु आज विवेशिन बाध्य छन्। हुन त मुलुकले केही रेपियान्या पाएको होला, परिवारले सामान्य आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ण गर्नसाम्म पाएको होलान्। तर, वैदेशिक रोजगारको उपलब्धिको तुलनामा त्यसको पीडा कीत होलीलाईदै विवेशिन बाध्य छन्।

धेरै नेपाली युवाको साभा समस्या भनेको बद्दो बेरोजगारी, बेरोजगारी सँगगाँडे बढेको दुर्घटनाको लहर, बिंदो स्वास्थ्य र असुरक्षित खाद्य समस्या, सामाजिक सञ्जाल वा साइबर अपराधमा संलग्नता, राजनीतिक अस्थिरता कायम रहनु, मुलुकको राजनीतिक सुधारिन्छ भने विश्वास नहुनु, नेतृत्व तहमा युवा संलग्नता कम, धेरै कम युवाले मात्र राजनीतिक या सामाजिक अभियन्ताको भूमिका पाउन, युवा परिचलनमा योजनाविनियोग, युवामार्ग कम विश्वास, मोरोज्जन तथा खेलकुदमा राज्यको कम लगानी, व्यावहारिक शिक्षण र श्रमको समान गर्ने संरक्षको विकास नहुनु आदि हुन्। राजनीतिकावाट धर्मशास्त्र होइन। धर्मशास्त्रमा सजनशीलताको युज्ज्वालाले लागि प्रशास्त्र ठाउँ हुँच।

पुत्रोंपुस्तासम्म पनि अभ्यासमा हेको १८औं

शताब्दीमा प्रतिपादित समाजबाटी तथा युँजीवादी चिन्तन

अहिले पार्टीहरूको मुख्य राजनीतिक दर्शन बनेको छन्।

समाजको रूपान्तरणसँगै बदलिएका जनआकांक्षाको

सम्बोधीको हुन सकेको छैन। अब परिवर्तन आत्मसात

गर्न सक्ने युवाशाकी राजनीतिको मुख्य वागडेर समाजले

ठाउँमा आउनुपर्छ भने सेद्धान्तिक रूपमा सबैले मानेको

विषय हो। शिक्षित नयाँ पुस्ता राजनीतिमा नायाउनुको

दण्ड यो हुँच कि अयोग्य र अशिक्षित व्यक्तिले

मुलुकमाथि शासन गर्नेन्। आजको समय जटिल समय हो,

तर समग्रमा प्रत्युत्पादक नै हुन्दै। बन्द गरेर सम्पूर्ण

जीवनलाई ठप्प पार्दा करेको अहम् तुष्टि त होला, तर समाज

सधै दिपिडत हुन्दै। त्यसले आन्दोलनकारीहरुले पनि

आन्दोलनका कार्यक्रम र मानसिकतालाई बदल जस्ती छ।

आन्दोलनका लागि 'भोक हड्ताल' सबैभन्दा उत्तम र प्रभावकारी

बिद्रोह हुनसक्छ। चक्रकाजाम बन्द जस्ता कार्यक्रमले बिद्रोह,

हिंसा र विधवांश निम्त्याउँछ, जो कसैको पक्षमा

हुँदैन। देश बदलन सक्ने क्षमता युवासँगै

देश विकास निम्त्याउँछ।

यात्रिको चिन्तन बिद्रोहको छैन।

यात्रिको चिन्तन बिद्रोहक

